

Muhi Sándor

Az óvodai és elemi iskolai oktatás mostohagyermeké: a kézimunka és a kézművesség

Gyakorlati oktatás, kézimunka vagy kézműves tevékenység?

Nem árt tisztázni, mert valószínűleg többen nem tudják, melyik tantárgyról is van szó. Felénk hivatalosan abilitáti practice a neve, amit magyarul gyakorlati ismereteknek, műhelygyakorlatnak, kézimunkának nevezünk. Ezekkel az a baj, hogy a legtöbben valamilyen tanonckodást, betanítást értenek alatta, amelyekkel csak korszerűtlen és rövid távú ismeretek átadása lehetséges, ezért javasolom helyettük a kézműves tevékenységek elnevezést. Nagyjából ugyanaz itt a gond, mint a múlt századi rajtanítással a hetvenes évek közepéig. Az akkori elvárások betartásával rá lehetett venni a diákot többek között arra, hogy gyalut, szó-davizes üveget vagy birkanyíró ollót rajzoljon, de kinek van szüksége ma ilyen ismeretekre?

Nyilvánvaló, hogy a kézműves tevékenységek esetében is szemléletváltásra van szükség, nem csak a konkrét feladatok teljesítésére kellene koncentrálni,

hanem az alapokra, az alapelemekre, kiindulópontokra, vagyis az anyagokra, technikákra, eljárásokra. Ezeknek a megismerésével, gyakorlati alkalmazásával szerezhethjük meg azokat a képességeket, amelyek segítségével felfedezhetjük környezetünket és alkalomadtán alakítani, formálni is tudjuk azt, vagyis kreativitásra, kezdeményezőkézségre, egyéni ötletekre, a velünk született érdeklődés folyamatos fenntartására van szükségünk a későbbiekben.

Az óvodában, az elemi iskolai osztályokban nem szakácsokat, villanyszerelőket, szabókat, asztalosokat képezünk, hanem minden iránt érdeklődő, rugalmas, fogékony fiatalokat, akik számára a folyamatos tanulás, az új dolgok elsajátítása később sem teher, hanem mindennapos tevékenység, sőt életmód. Aki ilyen alapokkal indul, annak természetesen sokkal nagyobb az esélye arra is, hogy jó szabó, asztalos, mérnök, villanyszerelő, informatikus, ügyvéd vagy közgazdász váljék belőle.

Mit tehetnek a tanítónők és az óvónők ennek a célnak az érdekében? Megítélesem szerint nagyon sokat, de csak akkor, ha világos, pontos, és jól felépített tanterveket, elvárásokat kapnak kézhez. Ezek megfogalmazása, továbbítása úgy tűnik, szinte senkit sem érdekel. Tapasztalataim szerint a mi tanterveinket gyakran német, angol és francia nyelvből fordítják románra, aztán ezt a szöveget próbálják az illetékesek magyarra fordítani, fordíttatni olyan emberekkel, akik sem a tantárgyat, sem annak szakszavait nem ismerik, és jó esetben szótárakból keresgélik ki a számukra megfelelőnek tűnő kifejezéseket. A fentiekből adódhatnak az olyan elvárások, amelyekkel még a jól képzett kollégák se nagyon tudnak mit kezdeni. Az ilyen persze elég ritka, hiszen még a pedagógiai főiskolákon se mindig szakemberek tanítják a képzőművészeti nevelés vagy a kézműves tevékenységek módszertanát.

A rideg valóság az, hogy a kézműves tevékenységek oktatásának egyáltalán nincs képzett szakembere, felénk sehol nem lehet hivatalos képesítést szerezni erre a területre, amely egyértelműen a képzőművészeti tevékenységek közeli rokona, tehát ilyen körülmények között a tanításával, a tartalmával, a módszertanával elsősorban a rajztanároknak kellene foglalkoznia. Ehelyett ezeket az órákat az iskolaigazgatók, intézményvezetők találomra osztogatják katedra-kiegészítésként rokonoknak, barátoknak, általában olyanoknak, akiket szeretnének megkímélni a munkától. Ha pedagógiai képesítéssel is rendelkező mérnök kapja, az már kiemelt gondoskodásnak, oda figyelésnek számít. Más kérdés, hogy mit tud kezdeni ezzel a feladatkörrel egy műszaki ember.

Megdöbbenő, hogy Romániában, az Európai Unió tagállamának tanügyi rendszerében, a harmadik évezred második évtizedében van egy tantárgy, amelynek nincs gazdája. Még leírni is képtelenség, hogy ez eddig senkinek sem tűnt fel.

Megpróbáltam ebben a témakörben felvenni a kapcsolatot a BBTE kihe-lyezett tagozatain dolgozó kollégákkal, de a felhívásomra – hogy jó lenne tapasztalatcserét, megbeszéléseket folytatni, amelyekhez kiindulópontként fel-ajánlottam a honlapomat, illetve a *Rajztanítás, kézművesség* címet viselő, általam szerkesztett DVD módszertani és fotóanyagát – egyetlen válasz sem érkezett. Ez újból meggyőzött arról, amit régen tudok, hogy elég kilátástalan az országos helyzet.

Mit tehet egy pedagógus megfelelő felkészülés nélkül, mit kezdhet a pontatlan, gyakran nehezen megfejthető elvárásokkal? Ha kellőképpen lelkiismeretes, megpróbálja kitalálni, hogy mit is várnak tőle, de ebből csak azt tudja megvalósítani, amit megért, és persze az, ami nem nagyon zavarja a többi tevékenység menetét. Ha nem érdeklí különösebben a dolog, akkor is fog valamilyen, a kézművességre emlékeztető látszatevékenységet folytatni, de véleményem szerint sokkal jobb lenne, ha ezt nem tenné. Helyette olvasson inkább mesét, vigye sétálni a tanítványait, takarítsák ki az osztálytermet.

Azt a kollégák pontosan tudják, hogy anyagigényes, elég nehezen kézben tartható, irányítható tevékenységekről van szó, amelyeket a tanítványaik általában lelkesen, szívesen végeznek, de egyrészt nagyon sokat kell takarítani utána, másrészt komoly gondot okoz a hozzávalók beszerzése, az elkészült munkák begyűjtése, címkézése, tárolása, nyilvántartása. A fenti kellemtelenségeket a legtöbb helyen úgy mérsékelik, hátrítják, hogy nem tartanak meg csak minden második, harmadik órát, az a kevés, ami marad, általában az ünnepi előkészületekre, az egyforma, sablonok után készült nyuszik, télapók, díszek, üdvözlőlapok, levélkompozíciók elkészítésére korlátozódik.

Ilyen kiindulóponttal természetesen a tanulók lelkesedése és érdeklődése is egyre kopik, fogy, és magától értetődően elhal. Ezzel együtt pedig az egész oktató-nevelő munka egy igen értékes szelete válik feleslegessé, köddé, amelynek nemcsak a tantárgyakon áthidaló szerepe behelyettesíthetetlen, hanem tulajdonképpen az egyetlen óvodai, iskolai tevékenységi terület, amely hangsúlyozottan gyakorlati jellegű, és áttételek nélkül, közvetlenül a mindennapi környezetünk felfedezését, megismerését, alakítását, szebbé tételét tűzte ki célul.

Mit tanítunk a kézműves tevékenységeken?

Kényelmes, pihentető, megnyugtató lenne, ha egy nagyon okos ember előre pontosan megmondaná nekünk, hogy félévre, napokra, hetekre lebontva mit is tanítsunk kézművességből vagy képzőművészeti nevelésből a 3–10 éves gyermekeknek, és még egy lapos füzetet is mellékelne mindehhez, amelyben szájba rágóan illusztrálja a gondosan kiválogatott, megszámozott, szépen sorjázott feladatokat.

Ez azért utópia, mert egyrészt így nem lehet tanítani, másrészt két egyforma iskola, osztály, nevelő nincs, tehát azonos elvárásaink sem lehetnek.

A füzetecske helyett nyújthatunk kiindulópontokat, általános szempontokat, logikus és követhető javaslatokat, amelyeket mindenki a saját körülményeihez, lehetőségeihez, képességéhez formálhat, alakíthat. A fenti meg gondolásból láttam hozzá egy bővebb, rugalmas tanmenetjavaslat-féle összeállításához, ami különösebb felkészülés nélkül is kapaszkodót nyújthat ahhoz, hogy a helyes irányt választhassuk. Természetesen tettem én tantervjavaslatot a tanügy minisztériumnak is, de válaszra sem méltattak, ők általában a saját embereikkel dolgoznak.

A legtöbb rajztanárnak, műhelygyakorlati oktatónak tapasztalataim szerint nem az a legfőbb gondja, hogy ciklusváltás után az ötödikes vagy kilencedikes tanulóknak nincs elég tárgyi tudása, kevés anyagot, technikát, eszközt ismer, hanem az, hogy a gyakorlati oktatás, a kézműves tevékenység ürügyén, alapvetően helytelen kiindulópontból, téves irányba indították el tanítványaikat. Másolásra, utasítások teljesítésére kényszerítették őket, gondolkodás, döntések hozatala, kreatív megközelítések helyett.

Amióta pedagógiai líceumban, főiskolákon tanítok, halogatom ennek az összeállításnak a megírását. Nem kényelmességből tettem, a halogatást az a véleményem indokolta, hogy az óvodákban, elemi iskolai osztályokban tanító kollégák alkotó módon fel tudják használni a mindennapi munkájukban az általam felkínált lehetőségeket. Voltak, vannak néhány tucatnyian, akiknek ez sikerült, de a többség sajnálta az erőfeszítést ehhez, ezért aztán eltévedt a számára áttekinthetetlennek tűnő kínálat rengetegében.

Az alábbiakban nem másolható, nem egy az egyben alkalmazható tanmenetet nyújtok át, hanem olyan lehetőségekről, feladatokról, témákról írok, amelyek

egyeznek a központi elvárások szellemiségével, a tanítás, az oktató-nevelő munka egészére jótékony hatást gyakorolhatnak, hozzásegítenek környezetünk, a világ felfedezéséhez, megértéséhez, birtokba vételéhez, alakításához.

Egy pár oldalas írás keretében természetesen nem sorolhatom fel mindazt, amit az óvodák és elemi iskolai osztályok számára összegyűjtöttem, de akit érdekel, a teljes anyagot (40–50 oldalnyi szöveget és több mint 500 reprodukciót) megnézheti, elolvashatja, letöltheti a honlapomról: muhisandor.eoldal.hu.

Mit tanítsunk?

- Ismerkedjünk a különböző anyagfélésekkel, a természetes, mesterséges, újrahasznosítható anyagokkal környezetünkéből, az ezekhez kapcsolódó technikákkal, felhasználási lehetőségekkel.
- Az eljárások közül bővítsük az origamival, tangrammal stb. kapcsolatos tapasztalatainkat, tudásunkat.
- Az anyagok, technikák kapcsán ismerjük meg környezetünk egyszerű használati tárgyait.
- Tanuljuk meg a munkákhoz szükséges alapanyagok gyűjtésének, tárolásának a módjait.

- Használjuk fel sokoldalúan és folyamatosan az osztály, otthonunk díszítésében, ajándéktárgyak készítésében, más tantárgyaknál, a mindennapi életben, odahaza az itt szerzett tapasztalatokat.

Anyagok, technikák

A felsorolás nem arról szól, hogy valamennyi anyagot, technikát kötelezően használunk kell, hanem arról, hogy miből válogathatunk. Úgy gondolom, hogy ötleteket adhatunk ezen a módon is a pedagógusoknak a témaválasztáshoz, bár ehhez megítélésem szerint sokkal direkter, ésszerűbb, hasznosabb lenne képekben bemutatni a különböző tevékenységek eredményeit.

Alapok

A papírfajták közül használhatunk írópapírt, hullámpapírt, krepp-papírt, színes papírlapokat, csomagolópapírt, kartonokat (duplex, fehér, színes), rajzlapot, zsírpapírt stb. Alapként hasznosíthatjuk még a falat, fát, üveget, habszivacsot, kerámiát, só-liszt gyurmát, textíliát, tojáshéjat, iskolai táblát, fémlemez,

csempét, készíthetünk grízes alapot papírra, festhetünk, ragaszthatunk kiszáritott agyagtárgyakra, dobozokra, sőt egyes magokra is. Jól festhető a gyufaszálok, a fogpiszkáló, valamint a makaróni és a levestészta, de néhány színező anyaggal festhetünk akár léggömbre vagy műanyag flakonra, pillepalackra is.

Festőanyagok

Vízfesték, tempera, olajfesték, szemfesték, rúzs, körömlakk, bronzfesték, tojásfesték, színes tinta, tus stb. Pecsételéshez felhasználhatunk radírgumiból, krumpliból, murokból, parafa dugóból készült pecsételőket.

Rajzeszközök

Grafitceruza, színes ceruzák, zsírkréta, pasztell, golyóstoll, filctoll, de rajzolhatunk tintakiszedőbe áztatott fogpiszkálóval, fapálcikával agyagtáblára, ecsettel, tollal, használhatunk körzőt, vonalzó, korrektort, radírt, sablonokat, táblagépet stb.

Kollázs

Kollázs készítéséhez használható: fólia, vatta, gyufaszál, fogpiszkáló, sztaniol, textíliák, tojánhéj, különböző vastagságú pamut- és cérnaszálak, „angyalhaj”, kukoricamag, napraforgómag, borsószem, babszemek, tökmag, rizsszemek, levelek, virágszirmok, fenyőág, gombok, kagylóhéj, cirok, szalmaszál, szívószál, szárított növény, fotók, bőr, szőrme, szalvéta, újságpapír, sztaniolos papír, kivágott képek, ábrák, alakok, színes magazinok lapjai, öntapadós lapok, betűk.

Térformák, tárgyak

Térformák, tárgyak készítéséhez használhatunk: tojánhéjat, tobozt, fát, agyagot, gyurmát, só-liszt gyurmát, fűrészport, furnért, vesszőket, gyöngyöt, drótot, szalmát, makarónit, levestésztát, gyertyát, gyufásdobozt, különböző flakonokat, hajtogatással nyert tárgyakat.

Technikák

A legváltozatosabb megoldásokkal, a vegyes technikával készült munkáknál, illetve a térformáknál találkozhatunk. Ezekből említek meg néhányat: hajtogatás, ragasztás, vágás, sodrás, szegezés, lyukasztás, horgolás, szövés, tépés, préselés, pozitív és negatív sablonok, formák használata, öntés, fonás, varrás, fűzés, lakkozás, égetés, fúrás, faragás, sodrás, nyújtás, gömbölyítés, kötés, csomózás, gyöngyfűzés drótra, fonalra, fotózás, nyomtatás, számítógépes rajz, montázs stb.

Témaválasztás

Az ideiglenes kerettanterv tartalmaz ugyan néhány kézzelfogható javaslatot arra, hogy mit tanítsunk (népi mesterségek, természetes anyagok stb.), én azért ezeknek a javaslatoknak a szó szerinti betartásánál óvatosságra inteném a kollégákat. Miért? Mert – mint már említettem – két egyforma iskola, osztály nincs, és Moldovában nem pont ugyanazt értik népi mesterségek alatt, mint Erdélyben vagy Dobrudzsában, az alföldön se mindig ugyanazokról a természetes anyagokról beszélünk, mint a hegyvidéken vagy a tengerparton. A témaválasztásnál a térség jellegzetességei mellett elkerülhetetlen, hogy ne vegyük figyelembe az évszakokat, a különböző egyházi ünnepeket, népszokásokat. Csupán a húsvéthoz, karácsonyhoz kapcsolódó díszítésekről, az ezekhez köthető, társuló kézműves tevékenységekről a BBTE szatmári kihelyezett tagozatán több államvizsga dolgozat, fokozati dolgozat is született, ezeknek a dolgozatoknak a száma Szatmárnémetiben eddig meghaladja a százat. Ezekről több helyen beszámoltam, többek között a Magszterben is, de semmilyen visszajelzést sem kaptam. Pedig jó lenne tudni, hogy az általunk kitalált formát, szerkezetet, tematikát mások is jónak tartják-e, esetleg új, friss ötletekkel gazdagíthatnák ezt a tevékenységet. Egyáltalán írnak-e még valahol ebben az országban képzőművészeti nevelésből és kézművességből magyarul fokozati és államvizsga dolgozatokat?

A hagyományaink, néprajzi, népművészeti értékeink ismerete, kreatív hasznosítása minden pedagógusnak alapvető kötelessége. Hogy lehetősége legyen a széles körű felhasználására, elsősorban ismernie kell ezeket. Szatmáron évek óta gyűjtjük a távoktatás és a kiegészítő év hallgatóival a néprajzi tárgyi emlékek fotóit is, az építészeti, egyházi értékek mellett. Olyan sokoldalúan hasznosítható

képanyagokról van szó, amely több tantárgynál is szerepeltethető szemléltetőként. Mít szeretnénk a gyűjtéssel, információszerzéssel elkerülni Szatmár megyében? Többek között azt, hogy ne legyen Csomaközön olyan pedagógus, aki ne tudná, hogy a római katolikus templomban Petőfi barátjának, harcostársának, Mezei Józsefnek három oltárképe is látható. Jó lenne, ha egyetlen olyan kolléga sem tanítaná a gyermekeinket Ákoson, aki ne ismerné alaposan az ottani román stílusú, 800 éves templom történetét. Aki Szamoskrassón, Kökényesden, Mezőpeteriben, Bogdándon, Dobrán tanít bármit, az úgy gondolom, nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy ne ismerje részletesen az ottani néprajzi gyűjteményeket, emlékházakat ugyanúgy, ahogyan az erdődi kollégáknak kötelessége ismernie a vár, az Aranyosmeggyesen tanítóknak a kastély történetét, és még hosszan sorolhatnám a példákat.

Bemutatóként az alábbiakban bemutatok egy olyan egyszerű szerkezetet, amely alkalmas arra, hogy a mintájára bármilyen szinten – az életkori sajátosságok, a körülmények, előzmények figyelembe vételével – fel lehet építeni a kézműves tevékenységek menetét. Hasonlót készítettem az óvodától az általános iskoláig minden korcsoport számára, ezek az összeállítások, javaslatok a honlapomon olvashatók. Ehhez elég, ha beírják a nevemet a Google keresőjébe.

Tanmenet-javaslat **kézműves tevékenységekből az előkészítő osztályok részére**

A még friss óvodai ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkező hatéves gyermekek már nagyon sok mindent tudnak, ismernek. Az előkészítő osztályokban alapvetően fontos feladat ennek a tapasztalathalmaznak az előhívása, sokoldalú hasznosítása, bővítése, tartóssá tétele. Ebben az évben próbálunk szabadulni a rossz beidegződésektől, a sztereotípiáktól, nagy hangsúlyt fektetve a közösségformáló csoportos tevékenységekre, a kreativitásra.

Szeptember. Ismétlés, felmérő

A tevékenységek nagy közös asztal körül zajlanak, amelyen a tanítónő különféle anyagokból, technikákkal készült kézműves tárgyakat, nyersanyagokat, népművészeti, iparművészeti munkákat, reprodukciókat halmoz fel. Ezekről kötetlen beszélgetés folyik a nevelő irányításával, amely segítségével jobban megismerheti tanítványai tudását, felkészültségét, érdeklődési körét. Beszélgetés közben természetesen mintázhatunk, hajtogathatunk, vágathatunk, ragaszthatunk.

Október. Levelek, magvak, gesztenye (természetes anyagok)

Minden hasonló tevékenység gyűjtéssel, szelektálással, raktározással kezdődik, amelyekkel párhuzamosan hozzálátunk a feladatok elkészítéséhez is. Ennek ezúttal sem elsősorban gyakorlati, hanem nevelői haszna van, arról nem is beszélve, hogy már gyűjtés közben is nagyon sokat lehet tanulni. Nem sorolnám fel, hogy mi minden készíthető ezekből, inkább a kollégák, de főleg a gyermekek fantáziájára bízom.

November. Sodrás, gömbölyítés, lapítás gyurmából (mesterséges anyagok)

A gyurma már az óvodások legnagyobb többsége számára ismert, kedvelt, könnyen alakítható anyag. Fontos, hogy az év elején jól ismert anyagokat, technikákat válasszunk, mert ezzel nagymértékben hozzájárulunk tanítványaink munkakedvének, önbizalmának a növeléséhez.

December. Képeslapok, ajándéktárgyak, díszek készítése papírból (mesterséges és újrahasznosítható anyagok)

Jó, ha az elemi osztályokban és később is megőrzik a decemberi tevékenységeink ünnepváró jellegét. Gondoskodjunk minden alkalommal ezeknek a feladatoknak a sokszínűségéről, aminél változatosabb anyagok és technikák felhasználásáról. Ha csoportos tevékenységeket, az osztály vagy a fenyőfa díszítését tervezzük, fontos, hogy jól szervezzük meg a munkát, mindenkinek legyen nyomon követhető, számon kérhető feladatai és minden esetben elemezzük ki – akár személyekre lebontva – az eredményeket. Ennek legjobb módja, ha a tevékenység különböző szakaszaiban felvételek készülnek és kiértékeléskor ezek alapján beszélgetünk.

Január. Újságpapír, zacskó, vécépapír-guriga (újrahasznosítható anyagok)

Nincs olyan elszigetelt, kis iskola, ahol ne lehetne érdekes, változatos és tanulságos kézműves tevékenységeket tartani. Azok a gyerekes kifogások, miszerint a falusi tanulók szüleinek nincs pénze drága, különleges anyagok beszerzésére, azért nem állják meg a helyüket, mert újságpapírból, kiürült zacskókból,

reklámlapokból is nagyszerű, szép és érdekes tárgyak készíthetők, a természetes anyagokról nem is beszélve, csak egy kis találékonyság, ügyszeretet és játékoság kell hozzá. Közben megtanuljuk azt is, hogy nincsenek felesleges, felhasználhatatlan anyagok, csak közömbös, lusta, pazarló emberek.

Február. Origami, a hajtogatott tárgyak díszítése

Az elemi, általános iskolai osztályok kézműves tevékenységein megítélésem szerint kihagyhatatlan az origami. Ez nemcsak pontosságra, fegyelemre szoktatja a tanítványainkat, hanem a hajtogatás különböző szakaszainak pontos betartása olyan logikai rendszerre emlékeztet, amilyenre a számítógépes programok is épülnek. Az, hogy ugyanazt a repülőt, poharat, békát hajtogatjuk, nem jelenti, hogy a végeredmény ugyanolyan lesz, hiszen ezek különböző méretben, színben, céllal készülhetnek, és százféleképpen díszíthetők.

Március. Bábuk és díszletek készítése újrahasznosítható anyagokból

Az a jó iskolai tevékenység, amely mindvégig megőrzi a játékos, szórakoztató jelleget. Erre szükség van még a líceumi és főiskolai szemináriumi tevékenységeken is, ebben a formában ugyanis sokkal jobban megy a munka, maradandóbbak, tartósabbak az ismeretek, tapasztalatok. Ha a rögtönzött bábszínházi előadásainkhoz mi magunk készítjük el a díszleteket, szereplőket, kellékeket, előbbé válik minden, nyilvánvalóbb a tantárgyakon, tevékenységi területeken átívelő jelleg, a mindennapi életben is hasznosítható tudás, tanulság.

Április. Húsvét, tojásfestés, ünnepváró tevékenységek

A húsvét minden évben remek alkalom hasznos, érdekes kézműves tevékenységek szervezésére, a népi hagyományok alaposabb megismerésére, néprajzi, egyházi vonatkozások felelevenítésére, a tantárgyak közötti kapcsolatok megerősítésére, elmélyítésére. Fontos ezeknél a tevékenységeknél a fokozatosság elvének betartása, hiszen csak a tojásfestésnek ezernyi módja van, és ezekből tanulhat óvodás és felnőtt egyaránt, hiszen nemcsak tanulók, gyerekek, hanem iparművészek is festenek, patkolnak, karcolnak, lyukasztanak hímes tojásokat. Külön feladat lehet a tartók készítése is, bár erre a célra egy hajtogatható papírdoboz is megfelel, melynek az elkészítésével, díszítésével, sokoldalú felhasználási lehetőségeivel a továbbiakban foglalkozunk. Munka közben vizet forralunk, viaszt olvasztunk, a tojásokat a hűtőben tároljuk, ezek mind-mind lényeges dolgok, hiszen alapvetően fontos a különböző eszközök ismerte is.

Május. Néprajzi gyűjtemények, vásárok, műhelyek látogatása. Anyaggyűjtés, szabadon választott feladatok, a már ismert technikák gyakorlása

Fontos, hogy a tanítványaink naponta érezzék tevékenységeik kapcsolatát a környezettel, mindennapi életünkkel, hagyományainkkal. Ragadjunk meg minden alkalmat ezek megismerésére, közben gyűjtsünk szép színes kavicsokat, tobozokat, ágakat, újrahasznosítható anyagokat és készítsünk egy-két szabadon választott feladatot ezekből, vegyünk részt iskolai, települési, megyei versenyeken, rendezzünk alkalmi tárlatokat.

Június. Összefoglaló, év végi tárlat megrendezése, felkészülés a következő évre

A kívülállónak úgy tűnhet, hogy a június az a szakasza a munkánknak, amikor már nincsenek komoly feladatok, pedig valójában — ha egyáltalán lehet itt rangsorolni — ez a legfontosabb rész, a következtetések, a tanulságok levonásának az időszaka. Fontos, hogy mindent közösen tegyünk, a válogatástól a keretezésig, az elrendezéstől a kiértékelésig. Jó, ha tárlatunkat megnézik a kollégák, a szülők, nem árt, ha a sajtó, a médiumok is reklámozzák a tevékenységünket, de közben egy pillanatra se feledkezzünk meg arról, hogy mindez első sorban a tanítványaink gyarapodását, egészséges nevelését, az életre való felkészítését szolgálja. Ha nem így lenne, az a munkánk értékét, létjogosultságát kérdőjelezné meg.

Mi tanul meg a gyermek kézművességből az előkészítő év végéig?

Megismerkedik a tantárgy jellegével, a feladatok kivitelezésének körülményeivel, megtanulja a természetes, mesterséges, újrahasznosítható anyagok gyűjtését, szelektálását, raktározását, felhasználását. Új anyagokkal, technikákkal ismerkedik, részt vesz csoportos tevékenységeken, alkotásaival tárlatokon, versenyeken, az osztályterem, a folyosók díszítésében, hasznosítja a tudását a mindennapi életben, valamint más tantárgyaknál, tevékenységi területeken. És ami a leglényegesebb: fontosnak, kihagyhatatlannak, örömforrásnak érez minden kézműves tevékenységet.

Könyvészet

www.bbtepedsm.ro

www.muhisandor.eoldal.hu

Elek (Mihali) Tünde: *Készítsünk kollázs technikával meseillusztrációkat* (BBTE, szatmári kihelyezett tagozat, államvizsga dolgozat, 2009).

Matyasovszki Erzsébet: *Az esztétikus óvodai környezet kialakítása az óvodások közreműködésével* (BBTE, szatmári kihelyezett tagozat, államvizsga dolgozat, 2011).

Bartha Karola-Katalin: *Hulladékanyag – újrahasznosítása és feldolgozása kézművesség óráin* (BBTE, szatmári kihelyezett tagozat, fokozati dolgozat, 2011).

Muhi Sándor: Képzőművészeti nevelés és kézművesség az előkészítő osztályokban. In Szabó Thalmeiner Noémi (szerk.): *Gyakorlatközelben*. Kolozsvár, 2012, Ábel Kiadó, 153–161. p.)

Muhi Sándor: *Rajztanítás, kézművesség*.(DVD) Szatmárnémeti, 2013.

Képek jegyzéke

- Ebben a korban a tanítás elengedhetetlen része a mese és a játék – 66. p.
- Csoportos tevékenység – 69. p.
- Gömbölyítés – 70. p.
- Gyurmából készült eszközök – 71. p.
- Papírhajtogatás – 72. p.
- Levelek, fűszálak – 73. p.
- Az alapelem a körberajzolható tenyér – 74. p.
- Só-liszt gyurma díszek festése – 76. p.
- Gyakorlott, rutinos, magabiztos mozdulatok – 78. p.